

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

επιμέλεια Μαρία Κάππου

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΤΥΠΙΚΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ

Η ΘΕΩΡΙΑ

Βλέπε βιβλίο «Έκφραση-Έκφραση για το Λύκειο» σ.σ.39-48 : <http://www.mariakappou.gr/>

ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ	
A.	B.
Ως προς το είδος των προκειμένων	Ως προς την πορεία της σκέψης
<ol style="list-style-type: none"> 1. Κατηγορικοί 2. Διαζευκτικοί 3. Υποθετικοί 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγικός 2. Επαγωγικός 3. Αναλογικός

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ		
ΟΡΘΟΤΗΤΑ σ. 16-17		ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΙ-ΣΟΦΙΣΜΑΤΑ σ. 21
Έγκυρο +αληθές		Έγκυρο +ψευδές Άκυρο+ ψευδές Άκυρο +αληθές
Είδος συλλογισμού	Κριτήρια αξιολόγησης Σ. 18	Αποδεικτική αξία συμπεράσματος
1. Παραγωγικός	Οι προκείμενες πρέπει να αποτελούν γενικά αποδεκτές θέσεις και όχι προσωπικές γνώμες σ. 17	Βέβαιο
2. Επαγωγικός	A. Τέλεια επαγωγή	Βέβαιο
	B. Ατελής επαγωγή	Πιθανολογικό
	Με γενίκευση <ul style="list-style-type: none"> • Επαρκή στοιχεία → επιτρεπτή • Ανεπαρκή στοιχεία → βεβιασμένη γενίκευση Με αίτιο-αιτιατό <ul style="list-style-type: none"> • Αιτιώδης σχέση ή απλώς χρονολογική • Αιτία αναγκαία και επαρκής 	Μη αποδεκτό
3. Αναλογικός	Αναλογία <ul style="list-style-type: none"> • Κυριολεκτική (οι ομοιότητες ανάμεσα στα συγκρινόμενα μέλη είναι επαρκείς;) • Μεταφορική 	Πιθανολογικό Έχει την αξία ενός αποδεικτικού συλλογισμού;

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

1.Ερώτηση: Να χαρακτηρίσετε το είδος των συλλογισμών ως προς το είδος των προτάσεων

1.

Αν συνεχιστεί η απεργία των εκπαιδευτικών δεν θα τελειώσει έγκαιρα η βαθμολόγηση των γραπτών

Η απεργία των εκπαιδευτικών συνεχίζεται.

Άρα: Δεν θα τελειώσει έγκαιρα η βαθμολόγηση των γραπτών.

.....
.....

2.

Η Ελένη θα ακολουθήσει ή θετική ή τεχνολογική κατεύθυνση

Η Ελένη απέρριψε τη θετική κατεύθυνση

Άρα: Η Ελένη θα ακολουθήσει τεχνολογική κατεύθυνση

.....
.....

ΚΕΙΜΕΝΟ

Είμαστε προνομιούχοι και μόνο επειδή γεννηθήκαμε και υπάρχουμε. Επειδή μπορούμε να χαρούμε το θαύμα μας ζωής σ' αυτόν τον πλανήτη. Ακόμα, επειδή μας δίδεται η ευκαιρία να καταλάβουμε γιατί υπάρχουμε κι εξελισσόμαστε. Γι' αυτό υπάρχει η επιστήμη: η Βιολογία, η Χημεία και η Φυσική. Σκεφθείτε το –ο καθένας μας είναι μια μεγαλούπολη κυττάρων και κάθε κύτταρο μια πόλη βακτηριδίων. Είμαστε, δηλαδή, ο καθένας μια γιγαντιαία μεγαλούπολη βακτηριδίων που περπατά! Δεν είναι θαύμα;

Αφού ακόμη και το ότι ζούμε είναι θαύμα μοναδικό. Οι εν δυνάμει άνθρωποι που θα μπορούσαν να βρίσκονται τώρα εδώ, στη θέση μας, αλλά που ποτέ δεν θα δουν το φως της ημέρας είναι πολύ περισσότεροι απ' όλους τους κόκκους της άμμου που υπάρχουν στη Σαχάρα. Οι συνδυασμοί των πιθανών ανθρώπων που θα μπορούσαν να προκύψουν από το DNA μας ξεπερνούν κατά πολύ τον σημερινό πληθυσμό της γης. Και όμως, παρά μας αντίξοες πιθανότητες είμαστε εμείς –εσείς κι εγώ- που βρισκόμαστε τώρα εδώ. Σ' εμάς έπεσε το πρώτο λαχείο. Τη στιγμή της σύλληψής μας οι αστρονομικά υψηλές πιθανότητες να μη γεννηθούμε εμείς, αλλά άλλοι στη θέση αυτή, έγιναν μονοψήφιος και, σταδιακά, μηδενίστηκαν.

(Απόσπασμα από συνέντευξη που έδωσε ο νομπελίστας βιολόγος Ρίτσαρντ Ντόκινς στην Α. Νεγρεπόντη και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα», 25.4.99, με τίτλο «Να γιατί θα παραμείνουμε αθάνατοι»)

Ερώτηση: Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο συλλογισμούς **βασισζόμενους σε αναλογία** Γιατί νομίζετε ότι ο ομιλητής επέλεξε αναλογίες για να στηρίξει τους συλλογισμούς του;

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

.....
.....
.....
.....

Ερώτηση: Να χαρακτηρίσετε το είδος των συλλογισμών **ως προς την πορεία σκέψης** και να τους αξιολογήσετε

1.

Αν οι βιομηχανίες τσιγάρων δημοσιεύουν πάνω στα πακέτα ότι το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία, τότε οι καπνιστές ευθύνονται οι ίδιοι για όποιο ρίσκο παίρνουν απ' το κάπνισμα.

Οι βιομηχανίες τσιγάρων δημοσιεύουν τις σχετικές προειδοποιήσεις πάνω στα πακέτα

Άρα: *Οι καπνιστές ευθύνονται οι ίδιοι για όποιο ρίσκο παίρνουν από το κάπνισμα*

.....
.....
.....
.....

2.

-Η πυρίτιδα άλλαξε τις τύχες του κόσμου-υπήρξε κοσμοϊστορικό γεγονός

-Ο ατμός άλλαξε τις τύχες του κόσμου-υπήρξε κοσμοϊστορικό γεγονός

-Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές άλλαξαν τις τύχες του κόσμου-υπήρξαν ...

Συμπέρασμα:

- Κάθετι που μεταβάλλει τις τύχες του κόσμου αποτελεί κοσμοϊστορικό γεγονός

.....
.....
.....
.....

3.

-Ο Γιώργος είναι γλωσσομαθής και βρήκε δουλειά

-Ο Κώστας είναι και αυτός γλωσσομαθής

Άρα: *Ο Κώστας έχει μεγάλη πιθανότητα να βρει δουλειά*

.....
.....
.....
.....

4.

Η εκπαίδευση συμβάλλει στη βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπου

Η αυτομόρφωση αποτελεί μια μορφή εκπαίδευσης

Άρα: *Η αυτομόρφωση συμβάλλει στη βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπου*

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

.....
.....
.....
.....
.....

5.

Το μπουζούκι είναι όργανο

Ο αστυνομικός είναι όργανο

Άρα: *Ο αστυνομικός είναι μπουζούκι*

.....
.....
.....
.....
.....

6.

Οιαδήποτε εξέλιξη/μεταβολή στην τεχνολογία προκαλεί μεταμορφώσεις στην αγορά εργασίας

Στη σύγχρονη εποχή παρατηρούνται νέες τεχνολογικές εξελίξεις

Άρα: *Στη σύγχρονη εποχή παρατηρούνται μεταμορφώσεις στην αγορά εργασίας.*

.....
.....
.....
.....
.....

7.

Το αυτοκίνητο διευκολύνει τη ζωή μας

Τα κινητά τηλέφωνα διευκολύνουν τη ζωή μας

Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές διευκολύνουν τη ζωή μας

Τα αυτοκίνητα, τα κινητά τηλέφωνα, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι τεχνολογικά επιτεύγματα.

Άρα: *Τα τεχνολογικά επιτεύγματα διευκολύνουν τη ζωή μας.*

.....
.....
.....
.....
.....

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

8.

Ο τουρισμός προκαλεί αρνητικές συνέπειες στις μικρές παραδοσιακές κοινωνίες

Η κοινωνία της Σύμης είναι μια παραδοσιακή κοινωνία.

Άρα: *Ο τουρισμός προκαλεί αρνητικές συνέπειες στην κοινωνία της Σύμης*

.....
.....
.....

9.

Η επίτευξη των στόχων οικονομικής σύγκλισης μιας χώρας αποτελεί βασικό κριτήριο ένταξης της στην Ε.Ε.

Η Ελλάδα πέτυχε τους στόχους οικονομικής σύγκλισης

Άρα: *Η Ελλάδα θα ενταχθεί στην Ε.Ε.*

.....
.....
.....
.....

10.

Η πολυπολιτισμικότητα αναδεικνύει πολιτικά και θρησκευτικά προβλήματα

Η Γαλλία είναι μια πολυπολιτισμική κοινωνία

Άρα: *Η Γαλλία αντιμετωπίζει πολιτικά και θρησκευτικά προβλήματα.*

.....
.....
.....
.....

11

Ο αέρας, η γη, το νερό είναι φυσικά στοιχεία

Τα φυσικά στοιχεία παρέχονται ισομερώς στον καθένα

Άρα: *Ο αέρας, η γη,, το νερό παρέχονται ισομερώς στον καθένα*

.....
.....
.....
.....

Παιδιά κακοποιούνται και παραμελούνται

Παιδιά γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης

Παιδιά στερούνται το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση και την περίθαλψη

Η προστασία των παιδιών, η εκπαίδευση, η περίθαλψη είναι βασικά δικαιώματα

Άρα: Τα δικαιώματα των παιδιών παραβιάζονται

.....
.....
.....
.....

Ερώτηση: Ποια είναι η συλλογιστική πορεία (παραγωγική – επαγωγική) του παρακάτω συλλογισμού; Να αξιολογήσετε τον παραπάνω συλλογισμό ως προς την αλήθεια, την εγκυρότητα και την ορθότητα του. (Να θεωρήσετε ότι οι προκείμενες ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα). **(Πανελλήνιες 2004)**

- όπου απουσιάζει ο ανταγωνισμός, ο άνθρωπος δεν πλουτίζει τα εφόδια του.
  - σε παλιές εποχές απουσίαζε ο ανταγωνισμός.
- Άρ:** ο άνθρωπος σε παλιές εποχές δεν πλούτιζε τα εφόδια του.

.....
.....
.....
.....

Ερώτηση: Να χαρακτηρίσετε το είδος των επαγωγικών συλλογισμών και να τους αξιολογήσετε

1.

Η καταστροφή νήσων σαν τη Μύκονο ή τη Σαντορίνη από τη χυδαία ανάπτυξη του τουρισμού δεν φαίνεται να μας ανησυχεί ιδιαίτερα. Ακόμη και τα νησιά που είχαν ως σήμερα διασωθεί παραδίδονται το ένα μετά το άλλο στο εφήμερο κέρδος, θυσιάζοντας την καλαισθησία τους. Στην Ελλάδα δεν είμαστε ικανοί να διασώσουμε τίποτα

.....
.....
.....
.....

2.

Έχουν περάσει ανεπιστρεπτί οι χρόνοι εκείνοι που οι στοές και τα πεζοδρόμια μιας πόλης αναδεικνύονταν σε χώρους κοινωνικής συναναστροφής, σε τόπους συνάντησης και δημιουργίας γνωριμιών. Αφότου οι άνθρωποι κυκλοφορούμε εποχούμενοι, έχουν αναγκαστικά διαφοροποιηθεί και οι σχέσεις μας.

.....
.....
.....
.....

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

3.

Ότι μας προσφέρει σήμερα ένας υπολογιστής Πολυμέσων στις αρχές του αιώνα (και για χιλιάδες χρόνια πριν) μας χάριζε μόνο ένας πολυτάλαντος παππούς ή γιαγιά: κρατά λογαριασμό στις δουλειές του σπιτιού, λύνει απορίες, βοηθά στο γράψιμο, αφηγείται ωραίες ιστορίες, λέει τραγουδάκια και-κυρίως- προσαρμόζει με προθυμία την τεράστια σοφία του στα μέτρα του κάθε εγγονιού

.....
.....
.....
.....

4.

Η άμεση και πλουραλιστική δημοσιοποίηση των πολιτικών ειδήσεων, καθώς και οι τηλεμεταδιδόμενες συζητήσεις και τα πρόχειρα δημοψηφίσματα των τηλεπικοινωνιών δυναμώνουν, νομίζω, τη συμμετοχική δημοκρατία.

.....
.....
.....
.....

5.

Αλλάζουν οι κοινωνικές συνθήκες; Αλλάζουν, επίσης, οι ιδέες, οι πεποιθήσεις, οι μορφές της τέχνης, οι επιστημονικές αντιλήψεις και ούτω καθεξής. Τίποτε από όσα ο άνθρωπος μπορεί να σκεφθεί και να δημιουργήσει -αν πρόκειται να καταστεί βιώσιμο- δεν είναι δυνατό να υπάρξει ερήμην της κοινωνίας.

.....
.....
.....
.....

6.

Η θέση του διανοούμενου μοιάζει κατά πολύ μ' εκείνη του Σωκράτη. Ξεχωρίζοντας από τους πολλούς δεν είναι ένας επαίτων (επαίτων αυτός που αισθάνεται, καταλαβαίνει, ξέρει), δεν είναι ο ειδικός μιας τέχνης, αλλά αυτός, που ανοίγεται προς το όλον.

.....
.....
.....
.....

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Ερώτηση : Με ποια συλλογιστική πορεία (επαγωγική-παραγωγική) αναπτύσσει τη σκέψη του ο συγγραφέας στις παρακάτω παραγράφους; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

1.

Με τα ηλεκτρονικά δίκτυα οι πληροφορίες και οι γνώσεις είναι πλέον προσιτές σε κάθε ενδιαφερόμενο και δεν προορίζονται για μία μειονότητα προνομιούχων, όπως συνέβαινε για αιώνες στις διάφορες κοινωνίες. Ο απλός χρήστης του διαδικτύου έχει πρόσβαση σε βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες και βάσεις δεδομένων, τα οποία προηγουμένως ήταν εντελώς απρόσιτα, αν υπολογίσουμε το κόστος και τον χρόνο του ταξιδιού για να φθάσει κανείς σ' αυτά. Αν συνυπολογίσουμε και τη δυνατότητα επικοινωνίας με διάφορους μελετητές και επιστήμονες σε όλο τον κόσμο, τότε καταλαβαίνουμε πόσο μεγάλη είναι η ώθηση που παρέχουν αυτά τα δίκτυα στην ερευνητική δραστηριότητα και γενικά στη διεύρυνση των οριζόντων των απλών πολιτών.)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.....
.....
.....
.....

2.

Ο εικοστός αιώνας δικαίως χαρακτηρίζεται ως αιώνας των μεγαλύτερων και σημαντικότερων κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών. Με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, ο μέσος "Δυτικός άνθρωπος" ζει στο κατώφλι του 21ου αιώνα μία πολύ διαφορετική καθημερινή ζωή από τον αντίστοιχο άνθρωπο των αρχών του 20ου αιώνα. Ένα σημαντικό ποσοστό ευθύνης γι' αυτές τις δραματικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή φέρει και η πρόοδος στις λεγόμενες βιοϊατρικές επιστήμες. Η ανακάλυψη της δομής του DNA, πριν από 45 περίπου χρόνια, και η επακόλουθη "έκρηξη γνώσης" στους τομείς της Μοριακής Βιολογίας και της Γενετικής φέρνουν την ανθρωπότητα αντιμέτωπη με μια νέα τάξη πραγμάτων. (Πανελλήνιες 2002)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.....
.....
.....
.....

3.

Θεσμοί που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν επί αιώνες, που καθιερώθηκαν με αίμα πολύ, έχουν πια διαβρωθεί. Η οικογένεια, που ήταν ζεστή φωλιά όπου πλάθονταν κι οπλίζονταν ο άνθρωπος, κάθε μέρα γίνεται και πιο σκιώδης. Ο τρόπος ζωής που είχε το παρελθόν κληροδοτήσει από γενιά σε γενιά-τιμιότητα, ντροπή, αξιοπρέπεια και κοινωνική συνεργασία-κινδυνεύει και αναιρείται καθημερινά από την πρακτική της εποχής μας. Το παρελθόν, ως αυθεντία, ως πηγή κανόνων βίου, υποφέρει από δεινή αμφισβήτηση. (Πανελλήνιες 2004)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.....
.....
.....
.....

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ

4.

Ο οργανισμός καταναλώνει ενέργεια όπως και μία μηχανή. Το αυτοκίνητο λ.χ. ή η θεριζοαλωνιστική μηχανή εξασφαλίζουν την αναγκαία για τη λειτουργία τους (κίνηση κτλ.) ενέργεια καίγοντας βενζίνη. Το ηλεκτρικό ψυγείο ή ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, δύο άλλες μηχανές, χρησιμοποιούν ηλεκτρική ενέργεια, ηλεκτρικό ρεύμα. Κι ο οργανισμός βρίσκει την αναγκαία για τις λειτουργίες του ενέργεια με ανάλογο τρόπο, καίγοντας και διασπώντας χημικές ενώσεις. Ο μηχανισμός αυτός της παραγωγής ενέργειας λέγεται καταβολισμός. Είναι φανερό πως ο καταβολισμός είναι φαινόμενο κοινό και για τους οργανισμούς και για ορισμένες μηχανές αφού και στις δύο περιπτώσεις για τη λειτουργία τους καταναλώνεται ενέργεια που παράγεται από τη διάσπαση χημικών ενώσεων.

Κ. Κριμπά, Ι. Καλοπίση, Μαθήματα Γενικής βιολογίας, β' λυκείου, σ. 8

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.....
.....
.....
.....

5.

Το 1998 πουλήθηκαν συνολικά 100 εκατομμύρια προσωπικοί υπολογιστές και από αυτούς οι εννέα στους δέκα ήταν εφοδιασμένοι με λογισμικά Windows. Ως το 2005 ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι θα έχουν συνδεθεί με το διαδίκτυο. Οι δύο αυτές διαπιστώσεις συνοψίζουν το πρόβλημα. Υπάρχει φόβος για ένα μέγα χάσμα ανάμεσα σε αυτούς που θα έχουν πληροφόρηση και αυτούς που δεν θα έχουν και κυρίως υπάρχει μεγάλος κίνδυνος από έναν ενδεχόμενο μονοπωλιακό έλεγχο της ροής των πληροφοριών.

(Από άρθρο του Χρ. Χαλκιά με τίτλο "Να θυμόμαστε σωστά", στην εφημερίδα "Το Βήμα", 28.2.99

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.....
.....
.....
.....

6.

Κανείς δεν αμφισβητεί ότι το διαδίκτυο ανοίγει τις πόρτες για τους θησαυρούς της γνώσης και της πληροφόρησης, που θεωρητικά θα έκαναν τον κόσμο μας καλύτερο. Όμως ποιος γονιός μπορεί να μείνει ήσυχος, όταν το παιδί του έχει πρόσβαση σε ηλεκτρονικές σελίδες με τίτλους του είδους "Πλαστά χρήματα" ή "Θερμικές βόμβες"; Όλη η κουλτούρα της κοινωνίας μας, με τα σκουπίδια της μαζί, βρίσκεται εκεί. Η παραμικρή διαστροφή παρατάσσεται πλάι στον Μπαχ, στις φιλανθρωπικές δραστηριότητες και στις φωτογραφίες από τον Άρη. Μέσα στο Ίντερνετ ανθούν εκατομμύρια λουλούδια και άλλα τόσα ζιζάνια. Αλλά ακόμη και αν με κάποιον τρόπο εμποδιζόταν η ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο, το μόνο που θα πετύχαινε θα ήταν να το μετατρέψει σε ένα δελεαστικό απαγορευμένο καρπτό. Έτσι, ο μόνος που μπορεί να προστατέψει αυτά τα παιδιά είναι το ίδιο τους το σπίτι.

(Από άρθρο με τίτλο "Ο κακός λύκος παραφυλάει στο Internet", στην εφημερίδα "Καθημερινή"

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.....
.....
.....